

2011. február 17. csütörtök
Apostolok Cselekedetei 17,1–9

Dr. Lenkeyné Dr. Semsey Klára

Pál Thesszalonikában

^{17,1}Miután áthaladtak Amfipoliszon és Apollónián, Thesszalonikába értek, ahol zsinagógájuk volt a zsidóknak. ^{17,2}Pál pedig szokása szerint bement hozzájuk, és három szombaton is vitába szállt velük az Írások alapján. ^{17,3}Megmagyarázta és bizonyította nekik, hogy Krisztusnak szenvednie kellett, és fel kellett támadnia a halálból; és hogy ez a Jézus a Krisztus, akit én hirdetek nektek. ^{17,4}Néhányan hívőkké lettek közülük, csatlakoztak Pálhoz és Szilászhoz, ugyanúgy igen sok istenfélő görög is, valamint sok előkelő asszony. ^{17,5}Ez irigységgel töltötte el a zsidókat, ezért maguk mellé vettek a piaci csavargók közül néhány hitvány embert, csödületet támasztottak, és fellármázták a várost; felvonultak Jázon házához, és ki akarták vezetni Pálékat a népgyűlés elé. ^{17,6}Amikor nem találták ott őket, Jázont néhány testvérrel együtt a város előljárói elé hurcolták, és így kiáltottak: "Ezek, akik az egész világot felforgatták, itt is megjelentek. ^{17,7}Jázon befogadta őket, holott ezek mind a császár parancsai ellen cselekszenek, mivel mást tartanak királynak: Jézust." ^{17,8}Ezzel fel is izgatták a sokaságot és a város előljáróit, akik ezt hallották. ^{17,9}Amikor azonban kezességet kaptak Jázontól és a többiektől, elbocsátották őket.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

1. vers

Pál és társai a Via Egnatia vonalán folytatják útjukat. Nyugat felé tartanak, Amfipoliszon és Apollónián áthaladva Thesszalonikába mennek. A tudósítás ez esetben többes szám 3. személyű. Lukács ugyanis Filippiben maradt.¹ Filippiből Amfipolisz 48, tőle Apollónia 47, és Apollóniától Thesszalonika 57 km-re van.² A város a Thermai-

öböl mellett a Kíszosz-hegy lábánál fekszik. Therme város helyén alapította Kr. e. 315-ben Kasszandrosz és az új várost feleségéről, Nagy Sándor testvéréről, *Thesszalonikéről* nevezte el. A rómaiak Macedónia meghódítása után (Kr. e. 146) a provincia fővárosává tették. Számos zsidó élt a városban, így zsinagógájuk is volt. Itt élt később száműzetésben Cicero (Kr. e. 58). A XX. század elején Szaloniki lett a város neve, később újra a Thesszaloniki nevet kapta.

2–3. vers

Kata de to eióthosz tó Pauló eiszéltben prosz antousz – Pál missziói módszerének megfelelően először Izráel fiaikhoz megy az evangéliumi üzenettel.³ Három egymást követő szombaton kereste fel a zsinagógát és a zsinagógiai rendnek megfelelően istentiszteletet tartott.⁴ Az Írást felolvasta és magyarázta (vö. 24,32 kk). A Messiás szenvedését, halálát, feltámadását az Írás alapján világította meg. Jézus a Krisztus, Ő az, akit a próféták által megígért a Mindenható, és az idők teljességében emberként megjelentetett a földön. Az Írás Krisztusát hirdeti Pál, aki az élet Krisztusa. Az Ő megbízása alapján jelenik meg az emberi szó, az igehirdetés által (Lk 10,16). Jézus hívja Izráelt megtérésre.

4. vers

Az apostol igehirdetésére néhányan hittek a zsidók közül és csatlakoztak Pálhoz és Szilászhoz, az istenfélő görögök közül sokan és az előkelő, befolyásos asszonyok közül sem kevesen. Ez azt jelenti, hogy minden néprétegből voltak, akik Krisztus követőivé lettek.

¹ BEYER, H. W.: *Die Apostelgeschichte*, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, 1959, 103.

² LENKEYNÉ SEMSEY KLÁRA: Az Apostolok cselekedetei, in: Bartha Tibor (Szerk.): *Jubileumi Kommentár*, Budapest, 1969, 158.

³ CONZELMANN, H.: *Die Apostelgeschichte*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1963, 95.

⁴ HAENCHEN, E.: *Die Apostelgeschichte*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1968, 445.

5. vers

Dzélószantesz de boi Ioudaioi – Izráel engedetlen tagjainak a meghatározása a *Ioudaioi* már az I. század második felétől kezdve.⁵ A missziói munka eredménye miatt féltékenység támad azokban, akik nem hallgattak az apostol Írás alapján megszólaló tanítására (vö. ApCsel 13,45). *Anthrópoi agorairoi* – „agitátorok” a piac emberei. Olyanokról van itt szó, akik általában bármire megnyerhetőek voltak azok részéről, akik megfizették őket a céljuk elérése érdekében. Az agorán lévő csőcselék igénybevételével szerveznek a keresztyének ellen népfelkelést. Az *okhlopoiei* az *okhlon poieó* összetétele: csődületet, kavargást támasztani. Csak itt fordul elő az Újszövetségben.⁶ Jázon Pál és Szilász vendéglátója, közelebbit nem tudunk róla. A neve gyakori görög név, a zsidó Jósua, ami egyenlő a Jézus névvel. Az összefüggés alapján az valószínű, hogy misszionárius, akinek a házában a keresztyének összegyülekeztek. A *démosz* jelentése azonos az *okhlos*-szal.

6. vers

Polítarchai – a nem római származású városi vezetők.

7. vers

Jázon ellen az a vád, hogy befogadták Pálékát, az 1Thessz 2,9 szerint arról is lehet szó, hogy munkát szerzett nekik. A *baszileüs* – „király”, a római császárra vonatkozik itt (vö. Jn 19,12; 1Pt 2,13.17).

8–9. vers

A város népét és felizgatott vezetőit Jázon kezességvállalása csillapítja le. *Labontesz to hikanon* = *sztatisz accípere*. Jázon olyan tekintélyes személy a város vezetői előtt, akinek a kezességvállalása sikerrel járt.

⁵ CONZELMANN, H.: *Die Apostelgeschichte*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1963, 95.

⁶ VARGA ZS. J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992, 718.

Támadás és védelem. Thesszalonikában történt mind a kettő. Mindkettőben Pál és Szilász Krisztus követői, az evangélium szolgálói részesülnek. A rómaiak miután Macedóniát meghódították (Kr. e. 146). Thesszalonikát tették a provincia fővárosává. Szabad város lett, saját alkotmánya volt, községi képviselői szervvel és önálló városi vezetéssel. Volt zsinagóga is a városban. Pál benne hirdeti az ígét három szombaton át. Mint ahogyan Jézus, ő is az Írás

alapján igyekezett kimutatni, hogy beteljesedtek a próféciaik. Jézus a megígért Messiás, akinek szenvedések vállalása által kellett a teremtett világ számára a Mindenhatóval való megbékéltetés munkáját elvégezni, és így az életre, a dicsőséges Isten országába szóló bemenetel lehetőségét megteremteni. Ő a dicsőség jobbán lévő Isten Fia, aki a teljes váltság napjához vezet el a világot.

1. Pál igehirdetésének visszhangja pozitív. Vannak Izráel fiai közül, akiket meggyőzött az apostol és sokan lettek Krisztus követőivé az istenfélő görögök közül is, sőt az előkelő asszonyok köréből sem kevesen. Krisztus együtt munkálkodik ígérete szerint az apostolokkal. Jézus szól általuk és szabadságot ajándékozik a bűn hatalma alatt lévő embereknek, bármely néphez, bármely fajhoz, bármely társadalmi réteghez tartozik (Mt 28,18kk). Ahogyan Thesszalonikában történt, úgy történik ez ma is. A gyülekezeti istentiszteleteken több történik annál, mint amennyi abból látható. A láthatatlan Isten, Krisztus megváltó tette alapján a Szentlélek által végzi titokzatos munkáját. Emberi hang szól, de Krisztus szabadító, megnyugtató, gyógyító, megvilágosító erejének válik részesévé az ember, mindenki, aki bizalommal fogadja a hirdetett üzenetet.

2. Támadás indul az ige hirdetői ellen. Azok támadnak, akik érvekkel nem tudták felvenni a harcot az apostolokkal. *Tettük motivációja az irigység.* Féltékenyek voltak Pálék eredményes munkájára. Jézus halálra ítélésének az érve is ez volt. Féltették a népet és az országot a nép vezetői Jézustól (Jn 11,47–48). Az irigység rossz tanácsadó. Vannak mindenre kapható emberek, és vannak agitátorok, akik beszerzik ezeket és népfelkelést indítanak Pál és vendéglátói ellen. Úgy tüntetik fel az apostolokat, mint akik felforgatják a világot. Mivel őket nem találták meg, azok ellen fordulnak, akik hozzájuk tartoznak, mellettük állnak. Politikai színezetet adnak annak, ami egyáltalán nem politikai ügy. A valódi okot ügyesen elrejtve, a hatalomféltést megfelelő csomagolásba burkolva igyekeznek meggátolni az evangélium terjedését. Hatalmi eszközök bevetése Krisztus követői és követői ellen régi módszer, de úgy látszik szívósan tartja magát világszerte. Nehéz ellene küzdeni, de szükség van rá, és ez a küzdelem nem reménytelen.

3. Van védelem. Thesszalonikában vannak olyanok, akik pártfogásukba veszik Pálékát. Mellettük, mögöttük vannak. Nem engedik, hogy a felbőszített tömeg lincshangulata áldozataivá váljanak. Az egyháztörténet folyamán sorozatosan megismétlődött ez az embermentő, életmentő gesztus. Alkalmadtán elrejtteni, megmenteni azokat, akik Krisztus követői és az igaz ügy, az ember javát és üdvösségét jelentő evangélium hirdetői. Pál apostolnak nem először volt ez esetben ebben része (vö. ApCsel 9,23–25), és nem is utoljára (ApCsel 23,23–35). Kálvin Jánost is testvéri, baráti segítség által mentette meg az Úr üldözőitől. Jázon, a tekintélyes férfi kezességét vállalt az apostolokért. Jázon a maga lehetőségeivel az evangélium terjesztőit, az igaz ügyet, az igazságot, az életet szolgálja a szó szoros értelmében. Mi mit teszünk? Voltak és vannak világi patrónusai az evangélium követőinek, az egyháznak. Voltak és vannak, akik ott voltak és vannak azok mellett, akik fontosnak tartják azt, hogy a szó szoros értelmében az ember életét és boldogságát jelentő evangélium hirdettessék minél szélesebb körben, és annak részesévé legyen az ember fajtól, nemtől, társadalmi helyzetétől függetlenül. „Egy lélekért se érjen vádjá téged!”